	<p style="text-align: center;">CSALÁDJOG I.</p> <p style="text-align: center;">2. OLVASÓLECKE</p> <p style="text-align: center;">időigénye: 45 perc</p>	<p style="text-align: center;">Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens</p> <p style="text-align: center;">Szegei Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete</p>
---	---	---

I. RÉSZ – ÁLTALÁNOS RÉSZ

III. A CSALÁDJOG ELHATÁROLÁSA MÁΣ JOGTERÜLETEKTŐL

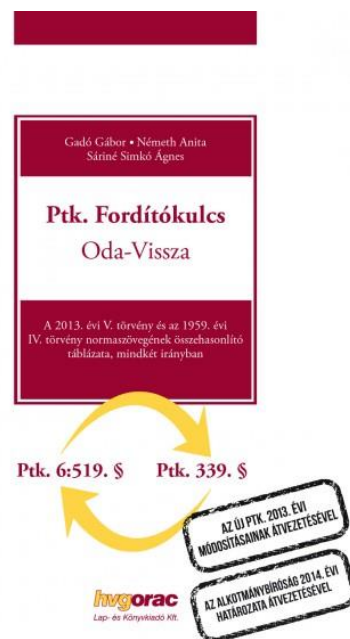
A) POLGÁRI JOGHOZ VALÓ VISZONYA

A klasszikus polgári jogi területek családjoggal való szoros kapcsolata indokolta, hogy a családjog anyagát beintegrálták a polgári jog rendszerébe, Családjog Könyv elnevezéssel.

Bár az új Ptk. rendszere valamelyest átalakult, az 1959-es Ptk-ban megjelenő kapcsolódási pontok az új jogszabályban is megfigyelhetők.

Az új Ptk. (2013. évi V. törvény) Kódex felépítése: Könyvekből áll.

- Első Könyv: Bevezető Rendelkezések
- Második Könyv: Az ember mint jogalany
- Harmadik Könyv: A jogi személy
- Negyedik Könyv: Családjog**
- Ötödik Könyv: Dologi jog
- Hatodik Könyv: Kötelmi jog
- Hetedik Könyv: Öröklési jog
- Nyolcadik Könyv: Záró rendelkezések

B) ALKOTMÁNYJOGHOZ VALÓ VISZONYA

Magyarország Alaptörvénye¹ a családjog szabályozási körét konkrétan érintő alábbi rendelkezéseket tartalmazza:

A **NEMZETI HITVALLÁS** részben:

„...együttélésünk legfontosabb keretei a **család** és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a **hűség, a hit és a szeretet.**”

Az **ALAPVETÉS** részben:

L) cikk

(1) Magyarország **védi a házasság intézményét** mint férfi és nő között, önkéntes elhatározás alapján létrejött életközösséget, valamint a **családot** mint a nemzet fennmaradásának alapját. **A családi kapcsolat alapja a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony.**

(2) Magyarország támogatja a **gyermekvállalást.**

(3) A **családok védelmét** sarkalatos törvény szabályozza.

SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG részben:

II. cikk.

„... a **magzat életét** a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

VI. cikk.

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy **magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét** tiszteletben tartsák.

VII. cikk

(3) Az **állam és a vallási közösségek különváltan** működnek. A **vallási közösségek** önállóak.

(4) Az állam és a **vallási közösségek** a közösségi célok elérése érdekében **együttműködhetnek.**

Ennek egyik családjogi szempontú megnyilvánulása, hogy az egyházi házasság önmagában a világi jog szempontjából nemlétező házasság 1895 október 1-je óta,² vagy pl. a keresztszülő fogalma egyházi jogi kategória akkor is, ha ezt a tisztséget valamelyik hozzátartozó pl. a nagynéni tölti be.

XV. cikk.

(3) A **nők és a férfiak egyenjogúak.**

(5) Magyarország külön intézkedésekkel **védi a családokat, gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.**

¹ 2011. április 25-én hirdették ki.; hatályba lépett: 2012.01.01-jén. (továbbiakban: Alaptörvény)

² A Házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. tc. (továbbiakban: Ht.) rendelkezik erről.

XVI. cikk.

- (1) Minden **gyermeknek** joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges **védelemhez és gondoskodáshoz**.
- (2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó **nevelést**.
- (3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről **gondoskodni**. E kötelezettség magában foglalja gyermekük **taníttatását**.
- (4) A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló **szüleikről gondoskodni**.

C) KÖZIGAZGATÁSI JOGHOZ VALÓ VISZONYA

Ez a jogág részletesen szabályozza az anyakönyvi igazgatást, és a gyámügyi igazgatást, valamint a gyermekvédelmi gondoskodás egész rendszerét.

Ennek révén keletkezhetnek, illetve szűnhetnek meg családi jogviszonyok, jöhetnek létre családpótló megoldások (házasságkötés, örökbefogadás, családba fogadás, gyermekekről való gondoskodás más formái, stb.).

D) POLGÁRI ELJÁRÁSJOGHOZ VALÓ VISZONYA

A Polgári Perrendtartásról szóló törvény (2016. évi CXXX. tv.) (hatályba lépett: 2018. január 01.; továbbiakban: Pp.) az általános szabályokon túlmenően, a „Különleges eljárások” c. részében tartalmaz speciális eljárásjogi rendelkezéseket az alábbiak szerint:

- **Különleges eljárások:**
 1. **Házassági perek** (XXXIII. fejezet)
 2. **Származási perek** (XXXIV. fejezet)
 3. **Szülői felügyelettel kapcsolatos perek** (XXXV. fejezet) (és azon belül immár nem csupán annak megszüntetése),
+ új önállóan nevesített pertípusként különleges eljárás lesz még:
 4. **Az örökbefogadás felbontása iránti perek** (XXXVI. fejezet)
 5. **A kiskorú gyermek tartása iránt indított perek** (XXXVII.)
(A tartás egyéb esetei közül kiemelten kezelten.)
- A fenti perek közül **személyállapoti perek** egyúttal az 1., 2., 3., és a 4., valamint mindez kiegészül a gondnoksági perekkel.
- Itt jegyezzük meg, hogy a **házassági vagyoni jogi pereket** a jogalkotó leválasztotta az ún. házassági perekről, olyannyira, hogy egyértelműen ki is mondja a házassági per és a házassági vagyoni jogi per összekapcsolásának tilalmát. A vagyoni jogi perek tehát **nem tartoznak a különleges eljárások körébe**. A vagyoni kérdések megítélése külön perben, a Pp. általános szabályai szerint történik.

E) MUNKAJOGHOZ VALÓ VISZONYA

A Munka Törvénykönyve (2012. évi I. tv.) alapján védelmezni kell az anyákat, a gyermekeket egyedül nevelő apákat és a fiatal munkavállalókat. (Ezen utóbbi fogalom alatt a törvény a 18. életévet be nem töltött személyeket érti.)

F) SZOCIÁLIS JOGHOZ VALÓ VISZONYA

Állami és önkormányzati támogatások itt szabályozottak, amelyek többnyire a családok helyzetét javítják, bár egyedülállókat is érintenek.

G) TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI JOGHOZ VALÓ VISZONYA

A családtámogatási rendszerre vonatkozó joganyag tartozik ide. Azon az alapon, hogy valaki valakivel családjogi jogviszonyban van, jogosult valamely támogatásra. Pl. családi pótlék (nevelési ellátás, iskoláztatási támogatás), gyermekgondozási támogatás (GYES, gyermeknevelési támogatás), anyasági támogatás; özvegyi nyugdíj, stb.

H) BÜNTETŐJOGHOZ VALÓ VISZONYA

A Büntető Törvénykönyvnek (2012. évi C. törvény) egy külön fejezete (XX. fejezet) foglalkozik a családjogi jogviszonyokkal kapcsolatos kötelességek megsértésének szankcionálásával, melynek címe:

„A gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények”

Kiskorú veszélyeztetése, Gyermekmunka, Kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása, Kiskorú elhelyezésének megváltoztatása, Tartási kötelezettség elmulasztása, Kapcsolati erőszak, Családi jogállás megsértése, Kettős házasság

I) EURÓPAJOGHOZ ÉS NEMZETKÖZI JOGHOZ VALÓ VISZONYA

Az EU tagság okán ide tartoznak a családjogi tárgyú **EU-s kötelező normák**.

Ezen túlmenően számos családjogi tárgyú **nemzetközi egyezmény, ajánlás, deklaráció, szerződés** született, melyhez Magyarország csatlakozott. Ezeket részletesebben ld. később, a családjog forrásai c. résznél.

J) NEMZETKÖZI MAGÁNJOGHOZ VALÓ VISZONYA

Amennyiben nincs EU-s kötelező norma, vagy releváns két-, illetve többoldalú nemzetközi szerződés, a **nemzetközi magánjog** szabályait (a nemzetközi magánjogról szóló 2017. évi XXVIII. törvényt; továbbiakban: Nmj.tv., hatályba lépett: 2018.01.01-jén) kell alkalmazni, ha külföldi eleme (külföldi személy, vagyontárgy vagy jog) van a családjogi jogviszonynak, és ezáltal több állam joga lenne alkalmazható.

Ezekben az esetekben a nemzetközi magánjog szabályai határozzák meg, hogy melyik államnak van **joghatósága** az adott ügyben döntést hozni, és mely állam **(anyagi) jogát** kell alkalmazni, milyen **eljárási szabályok** szerint kell eljárni, és milyen feltételekkel **ismerhetők el és hajthatók végre a külföldi bíróságok által hozott határozatok**.

IV. A CSALÁDJOG FORRÁSAI

KÜLÖNÖSEN AZ ALÁBBIAK ...

A) TÖRVÉNYEK

- **2017. évi XXVIII. törvény: A nemzetközi magánjogról (Nmj.tv.)** (hatályba lépett: 2018.01.01.)
- **2016. évi CXXX. törvény: A polgári perrendtartásról (Pp.)** (hatályba lépett: 2018.01.01.)
- **2013. évi V. törvény: A polgári törvénykönyvről, Negyedik Könyv, Családjog**
- **2013. évi CLXXVII. törvény: a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről (Ptk.é.)**
- **2011. évi CCXI. törvény: A családok védelméről.**
- **2010. évi I. törvény: Az anyakönyvi eljárásról.** (hatályba lépett: 2014.07.01.; továbbiakban: At.)
- **2009. évi LXXII. törvény: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távollétról.**
- **2009. évi XXIX. törvény: A bejegyzett élettársi kapcsolatról, az ezzel összefüggő, valamint az élettársi viszony igazolásának megkönnyítéséhez szükséges egyes törvények módosításáról** (továbbiakban: Bét.).
- **1997. évi CLIV. törvény: Az egészségügyről.**
- **1997. évi XXXI. törvény: A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról** (továbbiakban: Gyermekvédelmi törvény vagy Gyvt.).
- **1952. évi IV. törvény: A házasságról, a családról és a gyámságról**
 - **(Családjogi törvény, vagy Csjt.)** (hatályban volt 1953.01.01 – 2014.03.14)
 - **Jelentősebb módosításai:**
 - **1974. évi I. törvény (I. Csjt. Novella)**
 - **1986. évi IV. törvény (II. Csjt. Novella)**
- **1952. évi III. törvény a Polgári perrendtartásról** (hatályát veszttette: 2018.01.01.)

B) TÖRVÉNYEREJŰ RENDELETEK

- **1952. évi 23. tvr. (Csjté.) a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában** (A Csjt. végrehajtási rendelete. Hatályát veszttette: 2014.03.15.)
- **1982. évi 17. tvr. (Anyakönyvi tvr.) Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről** (Továbbiakban: Atvr.) (Hatályát veszttette: 2014.07.01.)
- **1979. évi 13. tvr. (Nmj.tvr.) A nemzetközi magánjogról** (hatályát veszttette 2018.01.01.).

C) RENDELETEK

- 149/1997. (IX.10.) Korm. r. – A gyámhatóságokra, a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásra vonatkozó részletes szabályokat határozza meg.
- 32/2014. (V. 19.) KIM rendelet az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól (Az At. végrehajtási rendelete) (hatályba lépett: 2014.07.01.)

D) KÚRIA (LB.) ELVI IRÁNYMUTATÁSAI

Az 1/2014. Polgári Jogegységi Határozat (1/2014. PJE) rendelkezik az új Ptk. előtt keletkezett iránymutatások kapcsán, az abban foglaltak további alkalmazhatóságáról.

- PK-k - A Kúria (Legfelsőbb Bíróság) családjogi tárgyú Polgári Kollégiumi Állásfoglalásai
- Jogegységi határozatok és Kollégiumi vélemények (bírószági joggyakorlat elemző csoport)
- Elvi bírósági határozatok (EBH) és elvi bírósági döntések (EBD) közzététele.

E) NEMZETKÖZI JOGFORRÁSOK

1. UNIÓS JOG

Európai Unió Tanácsa

- 2201/2003/EK rendelete (ú.n. **Brüsszel II. A. rendelet**) a **házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban** a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről.

A rendelet alapján kezdeményezhető továbbá a jogellenesen külföldre vitt, vagy külföldön tartott gyermekeknek a korábbi szokásos tartózkodási helyük szerinti államba való visszaadása, az EU tagállamok egymás közti viszonylatában.

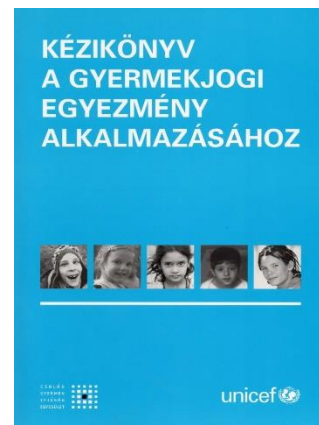
(Az EU-n kívüli országokra pedig továbbra is az 1980-as Hágai Gyermekelviteli Egyezmény (1986. évi 14. tvr.) az irányadó.)

- 4/2009/EK rendelete (2008. december 18.): A **tartással kapcsolatos ügyekben** a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről (**Tartási Rendelet**).
 - Ezt egészíti ki a TANÁCS (2009/941/EK) HATÁROZATA (2009. november 30.) a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2007. november 23-i hágai jegyzőkönyvnek az Európai Közösség általi megkötéséről. (**Tartási Jegyzőkönyv**)
- A Tanács 1259/2010/EU rendelete (2010. december 20.) a **házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog** területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról (ú.n. **Róma III. rendelet**).

2. NEMZETKÖZI DOKUMENTUMOK, TÖBBOLDALÚ NEMZETKÖZI EGYZMÉNYEK

ENSZ

- Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (1948)
- A tartásdíj külföldön való behajtása tárgyában elfogadott New York-i Egyezmény (1956) (1957. évi 53. tvr. hirdette ki.)
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966)
 - (1976. évi 8. tvr. hirdette ki Magyarországon.)
- Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (1966) (1976. évi 9. tvr. hirdette ki.)
- A Gyermek jogairól szóló New York-i Egyezmény (1989)
 - (1991. évi LXIV. tv. hirdette ki.)

Európa Tanács

- Emberi Jogok Európai Egyezménye, (Róma, 1950) (1993. évi XXXI. tv. hirdette ki.)
- A gyermekek feletti felügyeleti jogot érintő határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a felügyeleti viszonyok helyreállításáról szóló, Luxemburgi Egyezmény (1980) (2004. évi LXVIII. törvény hirdette ki.)
- Európai Szociális Karta (1961) (1999. évi C. tv. hirdette ki.)

Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia

- A gyermektartási kötelezettség tárgyában hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló Hágai Egyezmény (1958) (1965. évi 7. tvr. hirdette ki.)
- A Gyermek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló Hágai Egyezmény (1980) (1986. évi 14. tvr. hirdette ki.)
- A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben való együttműködésről szóló Hágai Egyezmény (1993)
 - (2005. évi LXXX. tv. hirdette ki.)
- A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágai Egyezmény (1996) (2005. évi CXL. törvény hirdette ki.)

3. KÉTOLDALÚ NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK, melyeket Magyarország egy másik országgal jogsegélyszerződésként kötött. Ide tartoznak különösen:

- A (volt) szocialista országokkal (pl. Kína, Kuba, Vietnam, É-Kórea, Mongólia szovjet utódállamok stb.), az USA-val és az arab országokkal kötött szerződések.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Hogyan viszonyul a családjog az egyes jogterületekhez?
2. Melyek a Pp. családjogot érintő különleges eljárásai?
3. Melyek a személyállapotú perek?
4. Mely családjogi kötelezettségeket sértő tényállások tartoznak a Btk-ba?
5. Mi a Családjogi törvény „hivatalos” elnevezése, és száma?
6. Melyik jogszabály a Ptk. és melyik Könyve a Családjog?
7. Melyek a legfontosabb hazai jogforrások?
8. Milyen szerepet játszik a Kúria a jogalkalmazásban?
9. Melyek a legfontosabb Európai Unió jogforrások?
10. Melyek a legfontosabb nemzetközi jogi jogforrások?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG.* R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 16-24.O.

AJÁNLOTT IRODALOM

Polgári jog, Családjog. Az új Ptk. magyarázata HVG – Orac Kiadó (Szerkesztő: Kőrös András), Budapest, 2013.

Az Internetes Jogtudományi Enciklopédia (IJOTEN) Családi Jog Rovatának Szócikkei. (Rovatvezető: Hegedűs Andrea) Forrás: <https://ijoten.hu/elkszlt-szickek>

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok magyarázata II. kötet. Negyedik könyv Családjog. (Szerk.: Osztovits András) Opten Informatikai Kft. Budapest, 2014.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

